

XIV Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності»

25 листопада 2016 року відбулася XIV Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності», присвячена 160-річчю від дня народження Івана Франка та 150-річчю від дня народження Михайла Грушевського.

Захід проходив у приміщенні Факультету історичної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Заявки на участь у конференції надіслало понад 90 дослідників з більшості регіонів України, зокрема Києва та області, Івано-Франківська, Львова, Кам'янець-Подільського, Чернігова, Полтави, Чернівців, Черкас, Одеси, Рівного, Слов'янська, Вінниці та ін.

На пленарному засіданні свої доповіді виголосили голова НСКУ, член-кореспондент НАН України **О.П. Ресніт** («Науково-методологічні засади сучасного краєзнавства»); канд. іст. наук, голова правління Київської міської організації НСКУ **О.П. Гончаров** («Про місце краєзнавства в системі новітніх наукових напрямів і дисциплін»); докт. іст. наук, проф. **В.Й. Борисенко** («Час виникнення назви “Слобожанщина”»); докт. іст. наук, проф. **І.А. Коляда** («Навчально-методичний комплекс з історичного краєзнавства як важлива складова організації наукової діяльності учнів-членів МАН України») та ін.

Заявлені для обговорення на конференції теми учасників було згруповано по декількох **секціях**.

У рамках першої («Теоретико-методологічні засади наукового краєзнавства в контексті сучасної соціогуманітарної парадигми»), крім виголошених під час пленарного засідання, представлено наступні доповіді: «Краєзнавство як засіб формування історичної пам'яті українського народу» (**Г.Г. Денисенко, О.А. Денисенко**), «Історичне краєзнавство в координатах UrbanStudies в Україні» (**Т.С. Водотика**), «Шкільне історичне краєзнавство в системі національного виховання громадян України» (**Я.М. Камбалова**), «Вивчення історії рідного краю в шкільному курсі історії України: дидактичні та методичні засади» (**Н.І. Загребельна**), «Методи усної історії в краєзнавчих дослідженнях» (**І.М. Дзюбленко**) та ін.

Друга секція («Українська Франкіана: краєзнавчий вимір») мала персоналізоване спряму-

вання, до неї було включено виступи, присвячені постаті Івана Яковича Франка, висвітленню краєзнавчих аспектів його фольклористичної спадщини (**М.К. Дмитренко**), дослідженню гуманістичного змісту його поглядів (**П.М. Чернега**), характеристиці ролі у становленні українського музейництва кінця XIX – початку XX ст. (**Р.В. Маньковська**), вивченню історії та географії пам'ятників діячу на Івано-Франківщині (**М.Ю. Косило**), аналізу його етнографічної спадщини (**С.П. Зубченко**) та ін.

З огляду на святкування у 2016 р. 150-річчя з дня народження М.С. Грушевського та тематику заявлених виступів доцільним стало виокремлення третьої секції – «Історико-краєзнавчі візії Михайла Грушевського». Цей блок відкрив голова правління Львівської обласної організації НСКУ **М.Р. Литвин**, який виступив з доповіддю «Мала батьківщина – Холмщина в житті та творчості Михайла Грушевського та його учнів». Інші спікери зосередили свою увагу навколо таких тем як «Київська історична школа М. Грушевського у пошуках теоретико-пізнавальних та прикладних функцій краєзнавства» (**Я.В. Верменич, Г.А. Вербиленко**), «З іменем Михайла Грушевського: українізація в російській армії в 1917 році» (**Г.П. Савченко**), «Родина Грушевського на сучасній мапі Боярки на Київщині» (**М.О. Кучеренко**), «“Михайло Грушевський: минуле й сьогочасне” – всеукраїнський культурологічно-освітній проект» (**Л.Я. Карчина**), «Шкільний музей Михайла Грушевського: історія та сучасність» (**В.П. Осадчий**), «Місця історичної пам'яті: Львів у долі І.Я. Франка, М.С. Грушевського та Б.С. Ступки» (**І.О. Щербина**) та ін.

Четверта секція «Історія українського краєзнавства» охопила досить широкий хронологічно-тематичний діапазон представлених на конференції тем. Зокрема, мова йде про окремі сторінки з історії регіонів та населених пунктів Полтавщини (**І.М. Петренко, К.П. Двірна**), Черкащини (**Т.М. Курінна**), Київщини (**Є.В. Букет, Л.М. Чорна, Т.Ф. Григор'єва, Д.О. Ніколайчук, С.І. Вергун**) і загалом Правобережжя (**С.О. Добрянський**), Одещини (**В.В. Левченко**), Волині (**Т.В. Теремецька, М.В. Дробот**), Поділля (**А.М. Войнаровський**), Закарпаття (**Є.М. Теслович**), Галичини (**Л.В. Гайдаєнко**).

У рамках заключної секції конференції («Проблематика сучасних краєзнавчих досліджень») свої доповіді представили голова Донецької обласної організації НСКУ **В.І. Романько** («Основні форми вшанування пам'яті Михайла Петренка у культурно-освітній діяльності краєзнавців Донеччини»), відповідальний секретар НСКУ **В.І. Дмитрук** («Програма розвитку краєзнавства: регіональний рівень реалізації»), член правління НСКУ **С.І. Кот** («Актуальні проблеми збереження пам'яток дерев'яної сакральної архітектури в Україні»), член правління НСКУ **О.Г. Бажан** («Мікроісторичні студії на сторінках журналу "Краєзнавство"»), член ревізійної комісії НСКУ **Т.І. Катаргіна** («Пам'ятки українським науковцям за кордоном»), прес-секретар НСКУ **В.І. Милько** («Репрезентація українського краєзнавства у веб-просторі: на прикладі сайту та фейсбук-сторінки НСКУ») та ін.

Загалом, науковий форум розглянув досить широку краєзнавчу тематику, яка охоплює проблеми розвитку теоретичних засад наукового краєзнавства, історії та сучасного стану краєзнавчого руху, висвітлює краєзнавчий аспект діяльності видатних діячів української культури і науки Івана Франка та Михайла Грушевського, торкається внеску освітніх, музейних закладів та громадських організацій в розширення краєзнавчих досліджень.

Учасниками заключного пленарного засідання, з урахуванням результатів обговорення на пленарному і секційних засіданнях заявлених доповідей, прийнято низку рекомендацій, спрямованих на подальший розвиток краєзнавства, увічнення пам'яті видатних діячів української історії та культури.

Зокрема, необхідно:

– рекомендувати головам регіональних організацій затвердити у місцевих органах влади регіональну програму розвитку краєзнавства у відповідності з Державною програмою розвитку краєзнавства до 2025 року Національної спілки краєзнавців України;

– активізувати наукове опрацювання, систематизацію та осмислення маловідомих сторінок історії українського краєзнавства, особливо періоду XIX–XX ст., з урахуванням новітніх дослідницьких підходів, концепцій і методик;

– поглибити краєзнавчі дослідження за рахунок синтезу і посилення інтеграційних процесів, взаємовпливу і взаємопроникнення знань різних гуманітарних наук – з історією, українознав-

ством, етнографією, географією, регіоналістикою, археологією, природознавством, генеалогією, економікою, культурологією тощо;

– продовжувати роботу з оновлення теоретико-методологічних засад краєзнавства, його категоріального апарату, обґрунтування власної номенклатури наукових дефініцій і понять, в тому числі й з урахуванням світового досвіду, проводити дискусії, до прикладу, з обґрунтування суті, специфіки, сфер та можливості використання для наукових досліджень терміну «теренознавство» як мікрорівень досліджень в системі краєзнавства;

– здійснювати розробку теоретичних питань об'єктно-предметної сфери краєзнавства і загалом його теоретико-методологічного фундаменту;

– залучати результати краєзнавчих досліджень до формування категоріально-термінологічного апарату, яким позначаються топонімічні назви, історико-етнографічні краї України;

– зберігати, примножувати та вивчати предмети матеріальної та духовної культури українського народу, які зберігаються в музеях країни;

– активізувати вивчення творчої спадщини відомих українських громадсько-політичних діячів (наприклад, Івана Франка та Михайла Грушевського) з точки зору дослідження краєзнавчих аспектів їх діяльності та праць;

– вивчати роль окремих особистостей у розвитку українського краєзнавства, особливо періоду 1920–1930-х рр.;

– розробити єдиний навчально-методичний комплекс з історичного краєзнавства для використання у навчально-виховній діяльності та для організації дослідницької діяльності учнів-членів МАН України, підвищення ефективності системи національно-патріотичного виховання громадян України;

– досліджувати вже відомі та виявляти нові місця історичної пам'яті, популяризувати їх серед широкого загалу за допомогою активізації культурно-просвітницької краєзнавчої роботи;

– здійснювати видання краєзнавчої літератури, збільшувати її тиражі та сприяти розповсюдженню серед якомога більшої кількості населення, не лише друкованих примірників, а й електронних – у веб-просторі;

– посилювати репрезентацію українського краєзнавства у веб-просторі, соціальних мережах з метою залучення молоді та підростаючого покоління, інформування про здобутки та напрацювання.